

Politica Instinctului Națiunii

(A Nation's Instinct Policy)

Radu GĂINĂ

Abstract: *Nothing predicted or announced after the outbreak and during the Great war the unification of the territory between the Prut and the Nistru River, with the Kingdom of Romania on 27 March 1918. Bessarabia seemed lost for the Romanian cause. The geopolitics of time required the Romanian state choose the alliance with Antanta, a group of forces that included England, France and Tsarist Empire, and as a consequence, Romania had to give up its claim to bring back the province abducted from the body of Moldavia by this power in 1812. The issue sparked a lively debate in the Romanian society and the meeting of the Romanian Parliament in late 1915, during the debates on the Message of the Throne, in his speech Constantin Stere stated: "A nation can not live without an ideal." At the same meeting, Take Ionescu replied to the main followers of the war against Russia, Constantin Stere and P.P. Carp. P.P. Carp argued that politics is a matter of morality and not of interest, and Take's golden mouth, as the leader of the democratic conservatives in Romania was called, said that at that time the "policy of the nation's instinct" was imposed. Take Ionescu had a free thinking and had no anti-Russian phobias, and moreover, if he pragmatically balanced what could win the Romanian state from the alliance with Antanta, then it was clear that Romania had to enter the war alongside this grouping of forces, however, the same political person was no longer as easy as an attitude at the end of 1917, when his girlfriend Adela Cordescu was in Odessa, and this fact made him less intransigent with the actions of the Bolshevik troops and anarchists, which caused disorder and chaos in Socola - Iasi. P.P. Carp did not owe him, and, characterizing Take Ionescu's personality, said that "as beauty does not justify all prostitution, talent does not justify all incarnations."*

Keywords: *Marele Război, Basarabia, unire, limba română, unionism.*

Nimic nu preconiza și anunța după izbucnirea și în timpul Marelui Război, unirea teritoriului dintre Prut și Nistru cu Regatul României, la 27

martie 1918. Basarabia părea pierdută pentru cauza românească. Geopolitica vremii impunea statului român să aleagă alianța cu Antanta, grupare

de forțe din care făceau parte Anglia, Franța, dar și Imperiul țarist, și, pe cale de consecință, România trebuia să renunțe la pretenția de a readuce în componența sa, provincia răpită din trupul Moldovei de această putere, în anul 1812. Nu se poate spune că, în anii premergători primului război mondial, Bucureștiul neglijase complet relația cu Basarabia. Primul ministru Ion I.C. Brătianu, chiar dăduse dovadă de o atenție specială în legătură cu situația grea a românilor basarabeni, asupriți de Rusia pentru orice act de rezistență, la deznaționalizarea dură practică în această provincie de graniță a Imperiului rus. În România se retrăsese și Constantin Stere, militant al cauzei românești în Basarabia, cel care, datorită activității narodniciste din tinerețe, ispășise ani grei de surghiun în Siberia. După ce Constantin Stere a intrat în partidul liberal, Ion I. C. Brătianu a sprijinit cariera universitară pe care acesta și-a construit-o în România și i-a favorizat și ascensiunea politică. În anii neutralității României, Constantin Stere îi argumenta lui I. I. C. Brătianu că Ardealul n-a fost îngenunchiat în o mie de ani de către Ungaria și că, transilvănenii au dezvoltat o puternică mișcare națională care îi vor face să reziste cu succes la politica coercitivă a Budapestei și a Vienei, în vreme ce, Basarabia este într-o situație tragică și că, un secol și mai bine de stăpânire rusească au făcut mult mai rău pentru ființa națională, decât făcuseră ungurii și ceilalți stăpânitori ai Transivaniei cu

aceasta într-un mileniu. Chestiunea a stârnit o vie dezbatere în societatea românească și la ședința parlamentului român de la sfârșitul anului 1915, cu prilejul dezbaterilor la Mesajul Tronului, în discursul său, Constantin Stere preciza: „Un popor nu poate trăi fără un ideal. Prin idealul care rezervă toate aspirațiile care îl înalță, el afirmă înainte de toate chiar puterea lui vitală și dreptul la o viață mai realistă și mai largă în societatea națiunilor. Basarabia a fost cedată rușilor în baza tratatului din anul 1812, de la București. Pînă în anul 1817 se mai preda în școlile din Basarabia în limba română. După această dată a fost interzisă limba noastră și în școlile în care se învăța în românește. Pentru simpla întrebuintare a limbii române erai amenințat cu închisoare în Siberia!”

În același discurs, Stere a făcut o adevărată profeție, arătând că nădăjduia pentru copiii din acel moment că, „vor vedea România Mare, întregă, neștirbită... de la Nistru și până la Tisa.”

În aceeași ședință, Take Ionescu dădea replica principalilor adepți ai intrării în război împotriva Rusiei, Constantin Stere și P.P. Carp. Acesta din urmă invoca faptul că politica e o chestiune de morală și nu de interes, iar Tăkiță gură de aur, cum era denumit liderul conservatorilor democrați din România, spunea că în acel moment istoric se impunea „politica instinctului națiunii.” Take Ionescu era liber în gândire și nu avea fobii antirusești și, mai mult decât atât, dacă se punea în balanță în mod

pragmatic ce putea câștiga statul român din alianța cu Antanta, atunci era clar ca România trebuia să intre în război alături de această grupare de forțe, însă, același om politic nu mai era tot așa de lejer ca atitudine la sfârșitul anului 1917, când iubita sa Adela Cordescu se afla la Odesa, iar acest fapt îl făcea să fie mai puțin intransigent cu acțiunile trupelor ruse bolșevizate și anarhizate, care provocau dezordine și haos la Socola - Iași. În calitate de viceprim-ministru al guvernului condus de Ion C. Brătianu, Take Ionescu s-a opus din toate puterile acțiunii militare împotriva bandelor bolșevice, tremurând pentru viața iubitei sale și chiar și-a dat demisia, în pofida faptului că regele Ferdinand l-a rugat să n-o facă. Era un „prea mare omenesc în el” și, după ce generalul Constantin Prezan i-a dezarmat pe bolșevici, Take Ionescu căuta rușinat un motiv de a reveni asupra deciziei sale. P.P Carp nu i-a rămas dator și, caracterizând personalitatea lui Take Ionescu a afirmat despre acesta, „că așa cum frumusețea nu justifică toate prostituțiunile, nici talentul nu justifică toate incarnațiunile.”

Documente – Politica Instinctului Națiunii¹

D. Take Ionescu: - D-lor deputați, așa văd eu problema, dacă așa sunt evenimentele în mijlocul cărora trăim noi, - se poate vorbi de neutralitate? Este stat în lume care nu va fi atins, care nu va fi schimbat prin rezultatele acestui război? Nu, D-lor, dar iată

deosebirea. Unele state, vor suferi consecințele războiului, fără să-și poată spune cuvântul lor fiindcă și-au păstrat ruginită în teacă sabia lor, altele vor avea și ele să sufere consecințele războiului, dar spunând și ele cuvântul lor, fie cuvântul de învingător, fie cuvântul de învins, care și-a făcut datoria, care are drept la respectul învingătorului!...

Domnilor ar fi și un pericol de ordine materială. Se zice că în vremuri ca acestea când mor oamenii cu milioanele, când au înviat toate virtuțile, când se scrie în litere de sânge o epopee cum n-a mai fost, rolul omului de stat trebuie să fie cu totul realist, să nu ție nici o socoteală de emoții și sentimente, ca și cum viața s-ar compune numai din calcule, și nu ar fi condusă mai mult de pasiuni! Fie, domnilor? Și pe tema calculelor ar fi o politică greșită, fiindcă noi nu putem să ne mărim în dauna Austriei proprii, cadavru excelent de moștenit, ci în dauna Ungariei. Nouă nu ne este permis aci, cu toată ostilitatea, să nu recunoaștem în poporul unguresc o energie vitală, o forță patriotică și o facilitate de întorsătură cu desăvârșire remarcabilă... Domnilor deputați, mărirea noastră nu se poate face decât pe socoteala Ungariei, iar desfacerea Ungariei nu este un lucru așa de simplu. Ungurii au tradițiuni în țările occidentale: ungurii au trecut drept singurul popor cu instituțiuni liberale în orientul Europei, ungurii au și azi unele legături, și D-nul Diamandi, pe care-l văd în fața mea a avut de luptat

în voiajul lui contra partidului independent unguresc!

Dl. G. Diamandi – Exact!

Dl. Take Ionescu – Ungurii, D-lor, foarte ușor ar putea să spună: Dacă românii ar face politică de hienă învingătorilor oricare ar fi ei, noi putem servi de strajă contra Rusiei, dacă învinge Germania, precum tot așa am putea fi strajă în contra Germaniei dacă învinge Rusia. Și s-ar putea să ni se mai găsească nouă românilor și alte împrejurări pe care ni le-a adus istoria, cu care ar putea să intrigheze în contra noastră ca să facă să se creadă că nu se pot bizui prea mult oamenii pe noi ca să fim de strajă contra Germaniei cel puțin în cei 50 de ani de aci înainte. Nu insist, nu este nevoie! De aceea, domnilor nu rămân decât două politici. E politica instinctului național și e politica susținută aci de D-nul P. Carp și D.nul Stere! Domnilor, politica instinctului național o voi examina în afară de toate celelalte considerațiuni. Nu mă voi ocupa de chestiunea dacă pot românii, al căror titlu de noblețe este că sunt popor latin, să se găsească în contra tuturor latinilor care sunt acum în război. Nu mă voi întreba dacă pot români cari nu dătoresc absolute nimic decât suferințe statelor dublei să calce pe suflet și să dea al doilea exemplu de ingratitude! Acestea sunt considerațiuni sentimentale. Nu mă ocup nici de chestiunea dacă e posibil unui stat ca al nostru, să meargă cu sabia lui alături de cei cari au început războiul pentru strivirea Serbiei nemuritoare, prin acel

ultimatum căruia dacă îi schimbi câteva vorbe, ni s-ar fi putut adresa nouă, dacă ar fi posibil, ca noi să ne întărim și să creștem trecând prin o infamie; nu mă voi ocupa de aceasta! (Aplauze din partea opoziției). Mă ocup, Domnilor, de interese! Haide, fie, suntem în vremea intereselor, să stăm pe acest teren de interese. Ei bine, pentru mine, dacă m-ași întreba, ce este mai bine de făcut, aș zice: Cel dintâi lucru de consultat e instinctual neamului! S-a vorbit de stradă și de opinia public pervertită. Strada sunt câteva sute de inși care se preumblă, opinia public se poate perverti printr-o campanie abilă de câteva luni, instinctual neamului, însă din coliba șăranului pînă în palatul bogatului, asta nu este nici operă de opinie public pervertită, aceasta nu se cheamă nici stradă afară numai dacă ai idea că România nu este țară de suveranitate națională, ci că ea trebuie să intre pe calapodul țărilor în cari un om poate să spună, că voința lui este suprema lege!(Aplauze).

Instinctul nimeni nu-l poate tăgădui. El vorbește și vorbește așa de limpede, încît noi am fost siliți – și o să explic și aceasta – să ducem o altă politică oficială, n-am îndrăzni să o publicăm, a rămas un secret între câțiva oameni(aplauze); nu a fost supusă, fiindcă nu putea să fie supusă aprobării națiunii! Această politică instinctivă nu este o ameteală, o greșală: Nu, D-lor ea este bazată pe un fapt primordial ca și dreptul la viață. Fiecare popor are dreptul să trăiască viața lui, să și-o trăiască întregă, cu toți ai lui, fiindcă numai

așa poate și el să creeze o civilizațiune a lui, care să intre în armonia tuturor celorlalte civilizațiuni. Acest drept îl simte fiecare popor, acest drept este dreptul primordial, dreptul esențial, și de aceea poporul român a înțeles totdeauna, câteodată poate inconștient, altădată conștient, că de o mie de ani s-a pus o problemă între el și unguri; or ungurii pînă în vârful Carpaților și de acolo dominîndu-ne pe noi, opri noi așezați în cetățuia Transilvaniei, și de acolo dominînd Pusta Ungurească; altfel nu se poate! (Aplauze prelungite)

De o mie de ani așa stă problema, o mie de ani ea nu a dispărut din conștiința noastră; dar firește, acei cari au avut conducerea statului, au măsurat-o după puterile noastre! Nu a fost un stat de Don Quisoți, dar nici un stat de înconștienți; de la dascălul de sta cu harta Daciei Traiane... cu numărătoarea țărilor române stăpînite de alții, pînă la omul politic, toți – chiar în ziua în care se iscălea un tratat care ne lega de Austria – în sufletul lor sta scris cu litere de foc, “Ardealul” și unitatea națională. (Aplauze prelungite)

Să nu vă închipuiți Domnilor deputați, că ungurii se îndoiesc despre aceasta. La 1896, în ianuarie am avut o conversație cu baronul Banffy, pe atunci prim ministru al Ungariei. Eu căzusem de la guvern și se pretindea că în guvernarea mea de la 1891 – pînă la 1895, fără știrea cabinetului – aș fi ajutat în ceva mișcarea națională de peste Carpați. Am tăgăduit-o întotdeauna și o

tăgăduiesc și azi! Dar, domnilor, atunci un coleg al meu din guvern cu un cinism elegant îmi spunea; Ți-au căzut două provincii ...! Și-ai închipui că cucerim Bucovina și Transilvania; nu s-a cucerit nimic! Firește lucrurile acestea ajunseseră și la Pesta și Banffy vrea să facă cunoștința ministrului căzut cari îndrăznise să ajute mișcarea națională. Cel dintâi cuvînt al ungurului a fost; N-ai să-mi spui D-le Ionescu, că D-ta nu vrei să iei Transilvania! Eu i-am răspuns: lucrul acesta nu pot să-l spun, fiindcă dacă ți l-aș spune ai crede că sau te mint sau că sunt un nemernic! Vreau, însă știu că nu pot! Apoi la rîndul meu i-am spus: Nici D-ta nu ai să-mi spui că nu vrei să ajungi la marea Neagră! Și Banffy mi-a răspuns: Vreau, dar nu pot! Și am examinat împreună dacă se putea găsi un modus vivendi...

D-lor, în mijlocul acestor păreri cari sunt aproape ale tuturor, am auzit două zile de-a rîndul dezvoltîndu-se o altă politică; ni s-a spus că misiunea principală a statului român nu este ca să-și vadă de întregirea neamului, să se așeze puternic, așa ca să poată rezista la toate greutățile viitoare, ci că menirea noastră e să împiedicăm cu orice preț Rusia de a ajunge la marea deschisă. Dar, întîi domnilor, dați-mi voie să constat o extraordinară contradicție în acest limbaj în care Rusia ni se înfățișează în același timp așa de puternică încît nici un stat vecin cu dînsa nu va putea să trăiască liber și așa de slabă încît deși aliată cu Englitera, Cu Franța, cu Italia, cu Japonia, ar putea

să fie nu numai culcată la pământ, dar gonită pînă la Moscova? Căci așa ni se profetește: După Basarabia, Ucraina cu cei 40 de milioane! Ei D-lor, ne Rusia, nici așa de puternică cum își închipuiesc unii, nici așa de slabă cum aceeași oameni o prezintă peste cîteva moment. Evident, Rusia este pentru noi un pericol; pentru orice stat mic, vecinătatea cu un stat mare este un pericol. Adică pentru Belgia n-ar fi fost mai bine să nu fie vecină cu Germania? Este cineva care să tăgăduiască lucrul acesta? Chiar apostolii lașității, cari cred că Belgia făcea mai bine să se incline în fața invaziunii și apoi să trimită nota de încasat la banca Imperiului! (Aplauze prelungite. Strigăte: Bravo!)

În ziua în care s-au deschis camerele din 1912, cînd am avut conversația mea cu Daneff, i-am spus: Puteți să ne dați puțin teritoriu ca să ne asigurăm accesul la mare, căci aveți asupra noastră un imens avantaj, voi nu sunteți vecini nici cu Austria, nici cu Rusia! Dar ce! Își allege cineva vecinii? Stă în puterea domnului Stere, dacă ar fi dictator al României, ca să mute Rusia din vecinătatea României? Și băgați de seamă pînă unde merge chestiunea: Toate popoarele vor să ajungă la mare! Noi ca să ne asigurăm mersul la mare am cerut o bucată din pământul Bulgariei și mulți spuneau că n-am știut cât să cerem! Chestiune deschisă la viitorul Congres, deschisă în urma purtării Bulgarie (aplauze prelungite din partea minorității) și unui popor ca cel rusesc trebuie să-i oprești vecinic accesul la mare? Și

rolul nostrum de căpetenie este să fim strejarii, sentinel, care va opri pe Rusia să meargă la mare? Ei bine, cum Rusia va încerca întotdeauna să meargă la mare, rolul nostrum va fi să stăm vecinic la pîndă, ca să împiedicăm Rusia să-și îndeplinească visul ei secular, iar în timpul acesta trăiască Tisza și ordonanța lui Appony, fiindcă de aceasta nu ne-am putut ocupa!(aplauze prelungite)

Și atunci a venit să ni se povestească ce a spus un general rus, nainte de 1812, căci tratatul de la București de care se vorbea cu multă abilitate nu era cel de la 1913 ci cel de la 1812, ca să spună că Rusia a înțeles să anexeze Valahia și Moldova. Dar bine, noi nu știm de aceasta? Nu știm că Rusia a voit să ne anexeze? Dar Austro-Ungaria nu ne-a luat Oltenia? Nu ne-a luat Bucovina? Nu a voit să ne ia totul? Dacă nu ne-a anexat la un moment este că Polonia a fost împărțită. Polonia aplătit și pentru noi, aceasta a împiedicat ca să nu fim și noi anexați.

Dar ni s-a spus că un proprietar din Basarabia scria la 1820 altui proprietar cum o să-și aranjeze moșia din Moldova. Ei și? Ba s-a mai spus că Fanton, într-o zi a zis: ce păcat că se găsesc români între slavii de sud! Dar eu nu spun: ce păcat că se găsesc rușii alături de români!(Ilaritate, aplauze)

Dar a spus Casso că, cu atîta ne-am ales noi, rușii, în 18178, cu frontier de la 1812. Nu cunosc paragraful din care s-a scos citația. Nu-mi închipui să fi spus Casso că ar fi vrut ca Rusia să ia ceva din România. Ar

fi fost o prostie să o zică. Era vorba probabil de a examina rezultatul războiului de la 1878, și zicea probabil că toată lumea a câștigat la 1878, iar Rusia a câștigat numai două lucruri: Basarabia de jos, cele trei județe, și ostilitatea Bulgariei, pe care a creat-o! Dar au fost, domnilor, nouă invaziuni rusești în cursul istoriei în România. Domnilor, eu cred că putem examina lucrurile în deplină libertate. Relațiunile noastre cu Rusia sunt mai complicate decât își închipuiește cineva, sau acei cari, firește sunt turburați în judecata lor, și prin faptul că s-au născut în Basarabia și prin faptul că au petrecut opt ani din tinerețea lor, în Siberia. Eu sunt mai liber. Nu știu; dacă ași fi fost în Siberia, poate că m-ar fi orbit suvenirul suferințelor indurate, ca să nu văd interesul patriei mele. Se poate, dar n-am fost în Siberia! (Aplauze îndelung prelungite)

- Domnilor deputați, relațiile noastre cu Rusia, ziceam, sunt mai complexe. După ce puterile occidentale au abandonat chestiunea cruciadei împotriva turcilor, rușii au dus această cruciadă. Firește că au câștigat dintr-însa, nu mai încape vorbă, dar n-au câștigat numai ei. Din aceste războaie a ieșit neatmarea Greciei; din aceste războaie a ieșit neatmarea Serbiei, firește cu sacrificii de-ale grecilor, firește cu sacrificii de-ale sârbilor; din aceste războaie a ieșit și neatmarea Bulgariei, fără nici un sacrificiu din partea bulgarilor, de aceea poate și recunoștința lor e mai exemplară! Din aceste războaie a ieșit și scăparea

noastră de suferințele de la turci, suferințe pe cari noi astăzi nu ni le aducem, aminte, dar toți am apucat în copilăria noastră bătrâni, cari au vorbit de urgia turcilor în șările noastre. Și am plătit domnilor, este adevărat, țara dintre Prut și Nistru a plătit, pe când ceilalți au avut numai de câștigat din această mișcare de desrobire a popoarelor din Balcani.

Ne e scumpă Basarabia! Cum să nu ne fie scumpă o bucată de pământ ruptă din trupul nostru! Și eu nu mă gândesc numai la cele trei județe, cele mai puțin românești, ci la Basarabia întreagă, zic toată țara dintre Prut și Nistru, acea jumătate a Moldovei, pe care am pierdut-o! Dar rușii ne-au luat Basarabia bătându-ne, pe când Austria ne-a luat Bucovina, nefăcînd nimic! (Aplauze prelungite din partea opoziției) Și când compari cele două nedreptăți, e cu neputință să afîrmi mai mult în partea care n-a făcut decât să ne înghită, după cum și la împărțirea Poloniei. Frederic I a supus-o, Rusia acceptat-o, nu cele trei batiste stricate de Maria Tereza plîngînd, ca și cum Polonia ar fi simțit vreun bine din cele trei batiste stricate de Maria Tereza cu ocazia înghițirii.

D.G. Diamandy: - Imi dați voie o reflexie? Despre Maria Tereza se spunea: „Elle pleurait toujours; mais elle en demandait d'avantage” (Aplauze)

D.A.C. Cuza: - Întreruperea a fost bună! (Rîsete)

D. Take Ionescu: - Raporturile dintre noi și Rusia știți când s-au stricat? Știți când s-a ivit în țara

noastră un sentiment mare de ostilitate față de ruși? La începutul secolului al XIX-lea! Și dintr-o cauză foarte legitimă! Renașterea noastră s-a făcut pe baza ideilor liberale, pe cari le adusesem din Franța suroră, iar Rusia era jandarmul reacțiunii europene. De aci un conflict permanent în cea mai mare parte a secolului al XIX-lea, între guvernarea rusească, care susținea pretutindeni reacțiunea și a susținut-o până acolo încât a restabilit pe Habsburgi la 18148 și tendința noastră de renaștere națională. Acele vremuri au trecut, renașterea noastră este definitivă, jandarmi ai reacțiunii s-au făcut alții; putem prin urmare să examinăm și rapoartele noastre cu Rusia cu aceeași și libertate pe care o avem cu ceilalți; Dar domnilor, fobiile? Vreți să vă arăt o fobie antirusească pînă unde poate să meargă? Nu e nimic ce vă spunea domnul Stere, să arăt ce spunea domnul Carp la 1878. S-a comis la 1878 o crimă din partea Rusiei și eu cred că și o greșeală din partea noastră. Nu vreau să mă ocup de greșeala din partea noastră, fiindcă nu vreau să readuc aci desbateri din trecutul nostru politic, care fatal s-ar complica și cu aprecieri de partid și cu lupte între oameni. Dar domnul Carp, când am luat Dobrogea, știți pînă unde mergea? Zicea; Fiindcă ni s-a luat Basarabia, pe care nu ne propunea să o apărăm cu armele, să refuzăm Dobrogea, ca nu cumva să uităm ura contra rușilor! Presupuneți că l-ar fi ascultat parlamentul român, că România nu ar fi luat Dobrogea, că s-at fi așezat regatul bulgar la

gurile Dunărei, și noi am rupt de orice acces la mare, care ar fi fost starea României azi? Și fiindcă mulți dintre tineri nu cunosc vorbele domnului Carp, dați-mi voie să vi le citec: „Să admitem însă că politica este o chestiune de interes nu de morală, să admitem că îndată ce putem obține ceva, să nu ne uităm la jertfele ce facem, dar să vedem cari sunt interesele ce satisfacem prin luarea Dobrogei? Ni s-a zis că mergem la mare! În sprijinul acestei idei ași vrea să știu dacă Kistengea are să fie pentru noi un debușeu comercial? Credeți dumneavoastră că portul Kiustengea poate concura cu un port de la gura unui fluviu? (Marsilia, nantes, Bordeaux, Havre). Arătați-mi un singur port care să fi putut înflori la 30Km de gura unui fluviu! Toate schelele cele mai mari din Europa, sunt la gura fluviilor, iar nu alături. Eu nu mă pot supune la hotărîrea Congresului de la Berlin în privința Dobrogei, pentru că luarea Dobrogei nu însemnează pentru mine altceva decât obligațiunea de a fi în perpetuitate în alianță cu Rusia. Din toate aceste puncte de vedere eu sunt contra luării Dobrogei. În ce privește Basarabia eu sunt de părere de a primi aceea ce nu putem opri!”

Ei, domnilor, un popor, când este în fața unei mari nedreptăți sau face ca Belgia lui Albert, și este strivit apărîndu-se, sau face diplomație. Iar diplomație de felul acesta, ca să lase și Basarabia și să nu ia nici Dobrogea, dați-mi voie să vă spun că, este o diplomație de ultima categorie, care nu poate să mă îndemne pe mine

astăzi să-i ascult sfaturile pentru diplomația sa de-acum! (Aplauze prelungite pe băncile minorității). Dar domnilor deputati, Rusia a vrut să ne anexeze. Așa e. Vreți să știți, de la cineva mai important decât domnul Stere, că Austria vrea să ne anexeze și de ce Austria are dreptate să ne anexeze. Să vă citesc de la Bismarck. Este mai nou decât proprietarul rus de la 1820, care scria o scrisoare altui proprietar din basarabia despre împărțirea unei moșii de nu știu unde. Iată ce spune Bismarck în memoriile lui. Era momentul în care Bismarck avusese să aleagă între o alianță seculară, tradițională cu Rusia și alianța cu Austria. Bismarck explica foarte pe lung de ce el a preferat alianța cu Austria în politica balcanică? Prea ne-ar cere mult Austria, zice el, și cu această ocaziune adugă: „Este lesne de înțeles că locuitorii din bazinul Dunărei să poată avea nevoi și vederi cari să treacă dincolo de hotarele actuale ale monarhiei Austro-Ungare; construirea imperiului german arată Austriei drumul pe care ar putea să împace interesele ei politice și materiale cari există între frontiera orientală a națiunii române și Cattaro!” Va să zică domnilor, după Bismarck este legitimă năzuința locuitorilor din bazinul Dunărei, adică a Austriei să-și întindă hotarele până la cele orientale ale rasei românești, adică Nistru, și că nu are decât să caute modul cum s-a făcut imperiul german, în mijlcul de a reconcilia lucrurile acestea și de a ajunge la acest rezultat. Din acestea ce

consecințe trageți? Că nu ar fi trebuit făcută niciodată politică cu Austria? Austria își vedea de treaba ei când vrea să ne anexeze, Rusia asemenea își vedea de treaba ei când vrea și ea să ne anexeze; dar eu să-mi văd de treaba mea, când pot să trag din aceste evenimente mondiale, puterea ca să fiu mai tare pe viitor, ca să mă opun la dorințele altora! (Aplauze prelungite pe băncil opoziției)

Domnilor ni s-a mai adus aci și panslivismul. Credeam că după exemplul celor petrecute în Bulgaria, v-ați vindecat de panslivism! Nu aveți dumneavoastră siguranța că în ziua în care Serbia își va vedea îndeplinită unitatea ei națională se va petrece și acolo,- desigur, nu dovada de nerecunoștință extraordinară pe care a dat-o Bulgaria – dar setea de independență în conducerea politicii sale naționale? Nu există un popor, care odată satisfăcut în năzuințele lui, să nu aibă o dragoste de neafirmarea sa, încât chiar de binefăcătorii săi să nu-și fie drept și sus steagul lui de independență! (Aplauze)

Domnul Nicolae Iorga: –Îmi dați voie, eu am fost în Serbia după războiu. Acolo era încă atotputernic ministrul rus care-i îndemnase pe sârbi la luptă. Eu i-am întrebat în ceea ce privește sentimentele lor față de ruși și răspunsul unanim a fost; noi toți suntem sârbi și mergem alături cu acei cari servesc interesele noastre! La sârbi ideea panslivismului nu a fost în capul nimenui!

Domnul Take Ionescu: - Domnilor ni s-au adus aci și cuvintele lui Mihail Koppălniceanu! Ei bine,

domnilor, în această Cameră trăiesc mulți. Eu sunt aci de 31 de ani – trăiesc mulți tot așa de vechi cari știu , că răposatul Kogălniceanu era unul dintre puținii oameni politici care nu aprobaseră niciodată alianța cu Puterile Centrale. Dacă nu aspus-o la alții, aceasta mie mi-a spus-o de mai multe ori și mi-a mai spus încă ceva: „ Vă închipuiți voi că o să puteți pune în executare tratatul acesta? Vă înșelați! Când va veni ceasul execuțiunii lui nu o să puteți! Lăsați pe Kogălniceanu să doarmă liniștit. Omul care a făcut împroprietărirea, omul care a făcut secularizarea; omul care a ținut discursul de la împroprietărire, cel mai frumos care s-a pronunțat vreodată de un român; are dreptul să doarmă liniștit, fără să fie tîrît astăzi într-o discuțiune în care ni se cere să renunțăm la idealul nostru național! (Aplauze prelungite)

Dar ni se spune domnilor: „Rușii vor lua strîmtorile! Dar de noi atîrnă cine va lua strîmtorile? Ce problemă este: turcii sau rușii? Se poate că rușii vor lua strîmtorile? Se poate că aliații vor lua strîmtorile? Un lucru e sigur însă, că turcii nu vor rămîne la strîmtori. Trebuie să fie cineva copil ca să-și închipuiască că din această frămîntare a neamurilor civilizate vor cîștiga turcii. Au putut să o creadă aceasta nenorociții de tineri turci, care și-au dus țara la o pierzare precipitată. Aceasta nu poate să o creadă un om politic, care are două grăunțe de bun simț în capul lui! (Aplauze)

Dar a mai venit una: Rușii ne cer Galațiul și Moldova de jos! Mărturisesc că am auzit și comedia asta în

multe rînduri; o văzusem în interview-ul unui deputat de la Galați, care este germanofil în acest moment. E în dreptul lui: Toți cari au această idee de la ei, e dreptul lor! Mă întrebam de und a ieși gluma aceasta? Căci știu și eu ce s-a petrece și ce s-a petrecut, și știu că n-a fost niciodată vorba de așa ceva. Domnul Carp ne-a zis: „Mi-a spus regele Carol!” Domnilor nu știu dacă e bine să aducem pe regele carol în desbaterile noastre Și mie mi-a spus regele carol multe, dar nu voi aduce nici un cuvînt de-al regelui Carol aci. Voi spune că știu unele lucruri, dar nu voi spune că le știu de la regele carol. Știu că sunt dator să nu mă îndoiesc de cuvîntul unui orator, care spune că a auzit de la regele Carol. Dacă domnul Carp nu ar fi adăugat și altceva ași fi spus: a greșit regele carol; dar domnul Carp aspus aceasta și la alții! Și atunci domnilor, am găsit pe un altul care nu face politică, al cărui cuvînt nu poate fi pus la îndoială, al cărui nume să-mi dați voie să nu-l pun în paginile *Monitorului Oficial*, căruia regele i-a vorbit de acest lucru. Dar știți ce-a spus regele Carol? Că în Germania se vorbește că rușii ar avea de gînd să ia Moldova cu Galații și de acest lucru se vorbește în ziarele germane... E o mare deosebire în ce-a afirmat suveranul bătrîn și cunoscător adînc. Dar iată că un ziar german... care spunea că în Germania se vorbește că România va fi nevoită să dea dobrogea Bulgariei. Aceasta e ceea ce se spune în Germania, aceea-ce ar fi știut regele carol, el suveranul bătrîn și cunoscător adînc a tot ce se

petrece, e o mare deosebire, și nu admit să se falsifice istoria venind cineva cu o afirmațiune c aceasta, că i-ar fi spus-o regele Carol. (Aplauze prelungite din partea opoziției)

Domnul P.P. Carp: - Domnule Ionescu afirmațiunea mea o pot proba!

Domnul Take Ionescu: - Probeaz-o! Domnul Carp este întotdeauna afirmativ! Dați-mi voie să vă spun încă o afirmațiune a D-sale: În Consiliul de Coroană, domnul Carp ne-a zis: Vă afirm că Italia va intra în război alături de Austria și că în acest moment se tocmește: iar noi îi spuneam că știam tocmai contrariul că Italia nu tocmea cu Austria.

Dovada a fost intrarea ei în războiu alături de Franța!

Dle. P.P. Carp: - Vă înșelați, v-am spus că Italia tratează și că va merge unde va da mai mult! (Ilaritate)

Domnul Take Ionescu: - S-a mai spus domnilor, că rușii vor să dea Porțile de Fier sîrbilor? Eu nu știu nimic de aceea ce-a făcut guvernul și nu spun nimic din ceea-ce am vorbit cu guvernul, nici n-am dreptul să știu și nici nu știu. Știu însă că în discuțiunea - nu cu guvernul – despre harta viitoare a Europei, a fost neînțelegere asupra părții apusene a Banatului, dar Caraș Severinul va rămâne la noi...”.

Note

¹ Text publicat de ziarele *Românul* și *America* (Cleveland-Ohio), preluate din *Adevărul* ale comunității

românilor din SUA, la începutul anului 1916.